

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

511-37164-2004

Sida
1(7)

Naturminnet Valstad i Tidaholms kommun

Skötselplan

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Syfte	3
2. Allmän beskrivning.....	3
2.1 Administrativa data	3
2.2 Topografi och läge.....	3
2.3 Geologi och hydrologi.....	3
2.4 Markanvändning.....	3
2.5 Vegetation, flora och fauna	4
2.6 Kulturhistoriska bevarandevärden.....	5
2.7 Friluftsliv	5
2.8 Bebyggelse och anläggningar.....	5
3 Mark och vegetationsvård	5
3.1 Övergripande mål	5
3.2 Generella riktlinjer och åtgärder.....	5
3.3 Beskrivning av skötselområden.....	6
4 Friluftsliv.....	6
4.1 Övergripande mål	6
4.2 Information och anläggningar	6
5 Dokumentation och uppföljning.....	6
6 Sammanfattning av planerad naturvårdsförvaltning.....	7
7 Referenser	7

BILAGOR

bilaga 1 skötselplanekarta 1:5000

1. Syfte

Syftet med naturminnet är att:

- Bevara dess säregna vegetation, främst "S:t Pers nycklar" (*Orchis mascula*).

Denna plan grundar sig bl a på fältbesök under våren/sommaren 2004.

2. Allmän beskrivning

2.1 Administrativa data

Skyddsform:	Naturminne, beslutat 6 mars 1969, d:nr IIIR11 4 68.
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Namn:	Valstad
Kommun:	Tidaholm
Socken:	Dimbo
Kartor:	Topografisk karta: 7D NO Ekonomisk karta: 7396
Gräns:	Se skötselplanekarta, bilaga 1

Fastigheter och ägare: Anneberg 1:1, Clas-Göran Hagman, Dimbo Anneberg 1, 522 93 TIDAHOLM.

Areal: Totalt: 0,35 ha

Naturtyper: Ängsmark 0,35 ha

2.2 Topografi och läge

Naturminnet Valstad ligger en mil VSV om Tidaholm vid gården Vinberga/Kullagården 800 meter SSO om Annebergs gård. Området utgörs av en nord-sydgående åskulle som omges av åkermark i en kuperad fullåkersbygd. Naturminnet ligger ca 240 meter över havet.

2.3 Geologi och hydrologi

Naturminnet i sig är en torr isälvsbildad åskulle och omges av sandiga och leriga jordarter. Berggrunden utgörs av kalksten.

2.4 Markanvändning

Hela naturminnet hävdas idag som slåtteräng. I öster finns åkerhak som antyder att områdets planare delar har odlats tidigare. Fram till slutet av 1950-talet hävdades området som äng. Därefter betades området fram till slutet av 1960-talet. I mitten på 1970-talet var ängen kraftigt igenvuxen med ekkratt och Sankt Pers nycklar fanns marginellt på ängens kanter (Bernt Johansson, muntligen). Ekkratten togs bort och ängen har slagits årligen fom år 1976 tom 2003 (Thomas Uvesten, muntligen). I början på 1980-talet avverkades tall i ängens norra del.

2.5 Vegetation, flora och fauna

Området utgörs till största delen av öppen äng med inslag av löväng i söder. I norra delen växer den fridlysta Sankt Pers nycklar (*Orchis mascula*), som uppmärksammades av Lennart Fridén år 1949. Sankt Pers nycklar är kalkgynnad. Den är i Västergötland mycket sällsynt, sällsynt på Falbygden men ganska vanlig på Kinnekulle.

I tabell 1 redovisas inom naturreservatet förekommande naturtyper och arealer för dessa.

Markslag/naturtyp/ Vegetationstyp	Areal	Natura 2000-naturtyp	Areal
Annan hårdvall	0,2	Slätterängar i låglandet, 6510	0,35
Löväng	0,15		
Summa		Summa	

Tabell 1. Inom naturreservatet förekommande markslag/naturtyper/vegetationstyper: Natura 2000-naturtyp enligt Natura 2000-systemet (Naturvårdsverket 1997). Arealuppgifter ges för de olika kategorierna var för sig.

Området är till mycket stor del ljusöppet. Buskskikt saknas sällan som på någon enbuske. I nordväst finns två sälgar och en vildapel. På östra sidan finns en hel del fågelbär och några ekar. I en av ekarna växer ett flygfågelbärsträd. I söder finns några askar. Träden är medelålders till vuxna. Längst i norr finns en ung hägg. Fältskiktet är av friskängstyp i söder och övergår i örtrik torräng i norr. I norra delen växer Sankt Pers nycklar. År 1997 fanns det 140 exemplar, 1998 180 exemplar, 1999 400 exemplar och 2000 175 exemplar. Den 27 maj 2004 räknades 72 blommande stänglar. Gullviva och prästkrage växer på en mycket stor del av området. I söder, i lövängsdelen, finns vitsippa. Enstaka backsippor finns. I de västra delarna finns brudbröd och något ängshavre. I de centrala delarna finns mycket blodnäva och i öster någon solvända. Bland övriga arter kan nämnas trollsmultron, trolldruva, flentimotej, smörboll, backsmultron, lundstarr, jungfrulin, jordtistel, backsmörblomma och rödkämpe. En hel del markmossa finns i områdets norra del. Trädgårdssnäcka finns. I områdets norra del finns ett ganska stort block, tätt bevuxet med epilitiska lavar, kanske ett tjugotal arter. Nära blocket finns en häxring. Området är mycket vackert i slutet på juni när blodnävan står i full blom.

I Tabell 2 redovisas inom naturminnet hittade hotade eller värdefulla arter.

Art	Kategori	Växtplats
Trollemultron (<i>Drumocallis rupestris</i>) 2004	NT	Område 1
Trolldruva (<i>Actea spicata</i>) 2004	S3	Område 1

Tabell 2. Hotkategori anges för rödlistade arter (ArtDatabanken 2000): (RE) Försvunnen; (CR) Akut hotad; (EN) Starkt hotad; (VU) Sårbar; (NT) Missgynnad; (DD) Kunskapsbrist (Gärdenfors mfl. 2000). Signalartsvärde anges för signalarter: (S1) Mindre bra; (S2) Bra; (S3) Mycket bra (Skogsstyrelsen 1995). Arter i habitatdirektivet och fågeldirektivet (EU).

2.6 Kulturhistoriska bevarandevärden

Längst i norr finns i väst-östlig riktning en ganska smal hålvägs/gropavallsliknande företeelse. På det alldeles söder därom liggande blocket finns minst en skålgrop. Intilliggande gånggrift indikerar att trakten varit koloniserad länge, vilket i sin tur kan innebära att skålgropen är från bronsåldern. I södra delen finns fem potatisgropar. En del har använts som upplagsplats för sten och hö. Ett femtal äldre odlingsrösen finns samt en del sentida odlingssten. Längs i norr finns en mindre grustäkt i vilken finns upplag av hö och grenar.

2.7 Friluftsliv

Området har störst betydelse för botanister och används inte för rörligt friluftsliv.

2.8 Bebyggelse och anläggningar

Inom naturminnet finns ingen bebyggelse och inga anläggningar.

3 Mark och vegetationsvård

3.1 Övergripande mål

Övergripande målet är att bevara Sankt Pers nycklar

3.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Området skall hävdas med i första hand slåtter. Slåtter får inte utföras före 15 juli

3.3 Beskrivning av skötselområden

Naturminnet omfattar bara ett skötselområde.

Skötselområde 1

Markslag/naturtyp	Natura 2000-naturtyp
Annan hårdvall och Löväng	Slätterängar i låglandet, 6510

Areal: 0,35

Beskrivning: se punkterna 2.2-2.6

Kvalitetsmål: Fortsatt livskraftigt bestånd av Sankt Pers nycklar.

Skötselmål: Korta stubbskott och minimal förnabildning.

Engångsåtgärder: Städa potatisgropar och grustäkt från upplag samt ta bort en del sentida odlingssten

Underhållsåtgärder: Årlig slåtter i månadsskiftet juli/augusti. Höet får torka under någon vecka och körs sedan bort. Vid behov röjs området och nedblåsta träd tas bort.

4 Friluftsliv

4.1 Övergripande mål

Syftet med naturminnet är främst naturvetenskapligt. Det skall inte marknadsföras för friluftslivsändamål.

4.2 Information och anläggningar

Befintliga gränsmärken för naturreservat skall ersättas med gränsmärken för naturminne.

5 Dokumentation och uppföljning

En dokumentation av skötselåtgärder och deras effekt på flora och fauna är nödvändig för att se om den föreslagna skötselplanen följs och om målsättningen med naturreservatet uppfylls av de genomförda åtgärderna. Skötselplanen bör revideras då uppföljningen indikerar att behov finns. Naturvårdsförvaltaren ansvarar för att dokumentationen utförs och utvärderas.

Årligen räknas antalet plantor av Sankt Pers nycklar.

6 Sammanfattning av planerad naturvårdsförvaltning

Hela naturvårdsförvaltningen för naturreservatet bekostas av staten.

Skötselåtgärd	Skötselomr.	När	Prioritet
Slätter	1	Årligen	1
Städning	1	2004	1

Tabell 3. Prioritering av föreslagna skötselåtgärder, intervall för genomförande och prioriteringsgrad på åtgärden: (1) Högsta prioritet; (2) Hög prioritet; (3) Lägre prioritet.

Tillsyn/uppföljning	Skötselomr.	När	Prioritet
Tillsyn	1	Årligen	1
Räkning av Sankt Pers nycklar	1	Årligen	2

Tabell 4. Prioritering av föreslagna uppföljningsinsatser, intervall för genomförande och prioriteringsgrad på åtgärden: (1) Högsta prioritet; (2) Hög prioritet; (3) Lägre prioritet.

7 Referenser

- Gärdenfors, U., 2000. *Rödlistade arter i Sverige 2000*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Naturvårdsverket. 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*.
- Skogsstyrelsen, 1995. *Instruktion för Datainsamling vid inventering av nyckelbiotoper*. Jönköping.
- Fridén Lennart, 1968. Skrivelse till Länsstyrelsen.
- Fridén Lennart, 1959. Från Falbygd till Vänerkust, sid 228.
- Munthe H., 1906. Beskrivning till kartbladet Tidaholm, SGU, Ser Aa, N:o 125.
- Bertilsson, A. et al, 2002. Västergötlands flora.
- Johansson, K-A, Carlsson, R-G., 2002. Förekomst av Sankt Pers nycklar (*Orchis mascula*) i Skaraborgs län. Skaraborgsnatur 2002.

